

Cerkveni

2. štev.

Februar.

GLASBENIK.

Letnik II.

1879.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

„Cerkveni glasbenik“ izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in opravištvost sta v Alojznici.

Je li mogoče tudi po kmečkih cerkvah glasbo po načelih Cecilijinih društev preustrojiti?

(Konec.)

a. Ustanoviti moramo pevske šole, naj bolje sè šolskimi ali malo odraslimi otroci. Brez not ni mogoče umetnosti razumeti. V teh šolah naj-deta duhovnik in organist lepo, hvaležno polje za svojo muzikalno delavnost. Naših organistov pa ne morem razumeti, da niso že zdavno takih šol osno-vili: faktum namreč je, da se organist dvakrat nepotrebno preveč trudi, ako leto za letom vbija arijo nevednim pevcem v uho, kakor, če bi se potrudil čez eno zimo, pevce v notah podučiti.

Tedaj gg. organisti, začnite v petji sistematično podučevati; kjer je du-hovnik le količkaj muzikalen, vas bo iz serca rad podpiral — in če tudi ne, skusili boste sami, kako ste si delo olajšali.

Naj pri tej priložnosti izrečem svojo iskreno prošnjo do predstojnikov in učiteljev v naših dijaških semeniščih, naj pevskega podučevanja nikar ne za-nemarjajo. Ako pride dijak brez vsake muzikalne znanosti v bogoslovje, se bode sicer naučil svojega „dominus vobiscum“, pa korala, ki je podlaga našemu svetemu petju, ne bode ne razumel ne čislal. Ako pa bogoslovec vsaj peti zna, bode po navodu spretnega in vnetega učitelja liturgično petje začenjal spoznavati in spoštovati.

b. Farna cerkva naj slednje leto nekaj cerkvenega de-narja odloči za cerkvene muzikalije. Čudom se moram čuditi, da se v tem obziru, vsaj v naši škočiji, pa celo nič ni storilo; organist mora iz svojega žepa pesni kupovati in pevce nagrajevati; kedar se preseli na drugo mesto, vzame svoje reči seboj, cerkev pa ostane brez vsake muzikalne knjige. Organist na novem mestu zopet nič ne najde, ter mora z novega težavno delo pričeti ter neznanim pevcem melodije vbijati.

To je prav nerodna neskerbnost.

Tudi ubožne cerkve zamorejo kakih 5 do 10 glđ. na stran dejati za cer-kveni kor; v nekoliko letih si bodo tako svoj lasten repertorium pripravile, gotovo ne v lastno škodo.

c. Pete maše se morajo kakor pri altarji, tako tudi na koru latinsko peti. To tirja natura naše liturgije ne gledé na mnogo

določeb cerkvene gosposke. O latinskem petji pri petih mašah prinesel je lanski „Cerkv. glasbenik“ temeljito razpravo. Ker pa ni v naši oblasti, pete maše odpraviti in tudi ne moremo kar na mah latinsko peti, začnimo vsaj z latinskimi responzoriji. Pravilo naj bode, da pojejo vsi pevci responzorije ali koralno ali večglasno. Organist jih lahko z orgljami spremlja.

d. Da se ideje pravega cerkvenega petja razširijo, je razun praktičnih poskušinj treba ustmenega razgovorjanja. Učitelji in duhovniki imamo svoje konference; vzemimo tudi cerkveno muziko med te predmete. Najbolje bi seveda bilo, da bi se cerkveno-glasbenih konferenc udeleževali duhovniki in organisti ob enem skupaj; pa bojim se, bode li naš aboten liberalizem učiteljem pripuščal, se skupno z duhovniki posvetovati. Svet bi začel kričati, da duhovniki prozelite delamo, da se učitelji izneverjajo itd. Smešno! Na Nemškem je drugače. Cecilijanskih shodov ne le da se jih tudi učitelji vdeleževati smejo, vlada jih celo vnema ter jim daje tu in tam štipendije *ad hoc*. Tam znajo umetnost ceniti, če je tudi cerkvena.

e. Ostanajo še kot krona Cecilijine družbe. Na Nemškem jih štejejo že mnogo; tudi na Tirolskem, zgornjem Štajarskem jih imamo v lepem številu, povsod se dobro obnašajo. Ni dvomiti, da vaša Cecilijina družba v Ljubljani tudi na kmečke cerkve prav dobro vpljiva. V naši škofiji še do zdaj za nobeno enako družbo ne vem.

Končaje ta spis naj se žalostno pritožim, da naše osamele poskušinke na kmetih za povzdigo cerkvene glasbe ne dobivajo potrebne podpore od naših mest. Mesta so zakrivila naš revni stan — ona tudi morajo reformo najpred pričeti. Maribor, Celje, Ptuj, naša tri večja mesta, imajo mnogo muzikalnih moči, meščanom ni treba začeti pri abecedi kakor nam, in vendar pri mestnih službah božjih ne slišiš boljše glasbe, kakor kje pri nas na kmetih. Celo Mariborske stolnice ne morem pohvaliti.

Ta moja sodba se naslanja na lastno skušnjo prejšnjih let — mogoče, da je zdaj kaj bolje. Jako bi me veselilo; po vsi pravici namreč smemo v mestnih cerkvah pričakovati kakor boljših pridig, tako tudi umetnije, vsaj pravilne glasbe.

Mestne cerkve naj nam na kmetih ne bodo le v izgled po turnu, slikarji in rezlarji, ampak tem bolj v spovednici, na leci in na koru.

V Vojniku, dné sv. Cecilije, 22. novembra 1878.

Augustin Kukovič, kaplan.

Cerkvena glasba za časa sv. Ambrozija.

(Zgodovinska čertica.)

Mogočno razlegajo se veliko soboto po odpetem Alleluja topeči glasovi orgelj v cerkvi. Vse bolj slovesno doné čarni glasovi, ko navadno; globoko v serce segajo nam veličastno-resne cerkvene melodije. In zakaj? — Ker je bilo poprej molčanje v cerkvi, ker je vladala tihota mesto veselega navdušenega petja. — Enaka čutila morala so navdajati perve kristijane, ko so se preselili iz svojih prejšnjih temnih krajev za službo božjo v svitle, prostorne,

krasno okinčane cerkve. Res da so bila njihova serca tudi poprej zelo navdušena za svete reči, ali svojim čutljajem niso mogla dati potrebne unanje oblike, kajti vsestransko zalezovan bil je naslednik Križanega od raznih nasprotnikov. Ali po zmagi Konštantinovi pri „milviškem mostu“ napočil je kristijanom nov, jasen dan, dan zlate svobode. Sedaj smel je vsak ponosno svoje serce povzdigniti k enemu Bogu, brezskerbno zapel je vsakdo hvalo svojemu stvarniku. Hitro jelo se je razvijati kerščansko življenje; nastale so krasne bazilike; okinčali so jih z raznim umetnim lepoticjem; krasni kipi krasili so hišo božjo; vse umetnosti združile so se hvaliti Povišanega, — tudi glasba toraj ni smela zaostajati. Ne, — tudi ona jela se je razvijati ter udomačevati na kerščanskem temelju.

Znano je, da je bilo petje v katakombah splošno, občno; verska navdušenost ni drugače velevala. V baziliki pa se je to kmalu spremenilo; ko je bil pri vsih umetnostih napredek očit, sprevideli so nekogi cerkveni možje, da bi bilo boljše, ko bi samo nekateri oskerbovali petje pri službi božji. In res imamo že v Laodicejski sinodi (l. 367.) kanon, ki prepoveduje peti v cerkvi vsakateremu, ki ni odbran za pevca. (Non oportere praeter canonicos cantores qui suggestum ascendunt et ex membrana legunt, aliquos alios canere in ecclesia.) Vzrok temu je bil menda ta, da je pevskega zboru lože bilo spremljati službo božjo z dobrim petjem, ko celej cerkvi. Pevci, prepevajoči pri očitni službi božji, imeli so v cerkvi svoj prostor; dokaz temu so nam še stare bazilike (pri sv. Klemena v Rimu), v kojih sprednjem delu nahajamo nekaj vzvišen prostor, — kor, ki se je z nekaterimi spremembami ohranil še do današnjega dne.

Ustanovile so se pevske šole, kjer so se mladenči urili v pravem, resnem cerkvenem petji. Papež Silvester uvel je v četrtem stoletji tako pevsko šolo. Ker pa posamne duhovnije niso imele toliko dohodkov, da bi si bile lahko ustanovile lastna pevska društva, pošiljale so svoje gojence v rimsko šolo. Ondi so se zbirali pevci iz vsih krajev, ter so prepevali o velikih praznikih razne ritualne speve in slovesne maše.*) Predstojnik pevske šole imenoval se je „Primicerius“ ali „Prior scholae cantorum“; njegovemu namestniku rekli so: „Secundicerius“. Enako pevsko šolo ustanovil je tudi papež Hilarij l. 350. Sprejemal je dečke v zavode, koje so nazvali sirotišča (orphanotrophium). Že v nežnih mladostnih letih izgojevali so dobro nadarjeni pevci take sirote v pevski umetnosti. Verjetno je in novejši zgodovinarji **) večinoma to povdarjajo, da so nastali v omenjenih pevskih šolah tako nazvani „avtentični toni“. Brezdvojbeno prevzeli so je katoliški pevci iz gerške sisteme. Cela gerška sistema presaditi na katoliška tla bilo bi pretežavno; zaradi svoje obširnosti bila bi razumljiva edino omikanim možem tedanjega časa. Ali cerkev je potrebovala gotovih znamenj za posamne glase, prevzela je toraj samo štiri tonove načine, namreč: doriški, lidiški, frigiški i miksolidiški način v svojo last. Ti strinjajo v svojem obsegu vse, kar je neogibno potrebno za izraz cerkvenega čustva; od todi toraj lahko sklepamo, da so se kmalu udomačili na kerščanskem temelju.

*) Gerbert. De Musica et cantu I. Str. 35.

**) Ambros. Geschichte der Musik II. Str. 13.

Tradicija pripisuje iznajdbo, ali vsaj preselitev avtentičnih tonov iz gerških na katoliška tla sv. Ambroziju, škofu Milanskemu. Prepričevalnih dokazov za to sicer nimamo, vendar pa je sv. Ambrozij učinil toliko krasnega v stroki cerkvene umetnosti, da ga glasbeni zgodovinarji po vsi pravici nazivajo začetnika in utemeljitelja cerkvene glasbe.

Naj spregovorim nekoliko o njegovem delovanju.

O resnih in ozbiljnih časih jelo se je osobito gibati cerkveno petje v milanski cerkvi. — Od vsih strani počela se je zbirati nevihta nad častitljivo glavo sv. Ambrozija; napadali so ga Arijanci, hoté dobiti od njega več božjih hiš v svojo porabo; na rimskem cesarskem dvoru postopali so tedanji veljaki mogočno i samovoljno proti njemu. Tako vsestransko zapuščenemu bila je cerkev in verno njegovo ljudstvo edina uteha. V vedno natlačeni hiši božji podučeval je svoje vernike v pravem cerkvenem petji; od takrat vpeljani so v cerkev stalno štirje avtentični tonovi načini. (Konec prih.)

D o p i s i . *)

Upamo, da gosp. A. M. in vredništvo katoliškega cerkvenega lista „Zgodnja danica“ nam ne bosta v zlo štela, če ponatisnemo dopis (Zg. dan. št. 4) ter mu pridenemo nekatere opazke. — Dopis glasi se tako:

Iz Leskvice, 14. pros. „Iz mnogih krajev se bere po časnikih, kako službo „Božjo obhajajo. Naj se tudi razglasi, kako tukaj Boga častimo. Vsaki veliki praznik „(po direktorji fest. I. Cl.) je sv. maša z blagoslovoma. Zapoje se (po Compend. Ritual. „Rom. dioec. Lab. pg. 275 ¹⁾), št. 30, officiator in supremo altaris gradu ss. Sacramentum „ante faciem tenens se vertit ad populum, cantans): „Tantum ergo“ z monštranco v roki „proti ljudstvu obrnjen. Preden na koru odstavek končajo, se ljudstvo blagoslovi. Obrednik pravi št. 276: „Erga finem hymni“, t. j. proti koncu pesmi. Da je med blagoslovljenjem vse tiho na koru in po cerkvi, ker S. R. Cong. tako določuje, se tako umeva. — V takih praznikih je tudi peta sv. maša. Na koru se poje latinska maša. (Molitor in „hon. s. Fidel. a Sigm.) Mesto dolzega „Credo“ ²⁾, za „Offert.“ ³⁾ in po povzdigovanji ⁴⁾ „se zapoje domača slovenska primérna pesem o dotičnem prazniku; ker sv. Cerkev izločno „latinsko petje zahteva le pri slovesnih ⁵⁾ sv. mašah. Peta sv. maša pa še ni slovesna, „tako namreč uči cerkvena pratika ali direktorij. Str. 11, št. 2., drugi odstavek pravi: Ad „vendum est, quod Missa permittatur, quae quidem solemniter aut saltem in cantu celebrari debet, t. j. maša naj bo slovesna ali vsaj peta. Peto mašo ima lahko vsak „duhoven, slovesne pa en sam še imeti ne more. „Ordo cultus divini“ pravi str. 6, št. 20: „Da bodo tudi tiste občine, t. j. fare, v kateri je po en sam dušni pastir, zamogle službo „Božjo imeti, se kaplanom matere fare dovoli take praznike v tiste fare iti. Pri nas je „toraj le peta, ne pa slovesna sv. maša, se tedaj z dobro vestjo tudi slovenska pesem o „dotičnem prazniku poje. — O Marijnih praznikih so popoldne po stari navadi pete litanije Matere Božje. Pri teh ljudem nezrečeno priljubljenih litanijah vsi — stari in mladi, „moški in ženske — kaj navdušeno, zraven pa tudi pobožno odpevajo navadne odpeve. ⁶⁾ „Tih odpevov imamo mnogo, tukaj se poje dotičnemu Marijnemu prazniku priméren odpév, „kakor jih je dobiti v mnogih od preč. knezoškofjstva poterjenih molitvinih knjigah. Tukaj „je namreč splošna misel, da se vse pesmi, ki se v takih poterjenih mašnih bukvah nahajajo, smejo tudi v cerkvi prepevati. Taki peti odgovori močno pospešujejo pobožnost in „vse tako petje „Ordo cultus divini“ na str. 2, št. 5 močno priporoča.“ ⁷⁾ A. M.

*) Čč. gg. dopisovalci, ki pogrečajo v današnji številki svojih dopisov, naj nam pri- zanesó — zaradi pičlega prostora. Taki spisi ohranijo, tudi zakasnjeni, svojo vrednost; prihodnjic pa jih gotovo prinesemo. Vredn.

¹⁾ Nikdo ne more tajiti, da je na navedeni strani obrednika ljublj. škofije oni citat. Gospod dopisnik je le pozabil povedati, da ta obred blagoslovljenja sè sv. Rešnjim Telesom se nahaja pod naslovom: De processione in festo ss. Corporis Christi p. 260, za praznik sv. Rešnj. Telesa. — Za blagoslov sè sv. R. Telesom ob drugih prilikah pa se v našem ritualu nikjer nič ne najde. Zato se pa tudi po naši škofiji s tem blagoslovom dela, kakor se ravno gosp. župniku prilaga, v tej župniji je tako, v drugi pa drugače, kakor smo slišali iz ust najviše duh. osebe. Iz lastne skušnje tudi vemo, da se je v ljublj. stolnici obred blagoslova sè sv. Rešnj. Telesom od leta 1856. že dvakrat preuredil. To pa zato, ker nimamo lastnega dotičnega ukaza. Naš „Ordo cultus divini“ str. 10, št. 31. pravi: Caeremoniae, ritus sacri ac benedictiones certis per anum diebus ab ecclesia ordinatae ad praescriptum Missalis ac Ritualis Romani, quae in omni ecclesia curata alioquin esse debent, religiose observentur. Ako toraj v ljublj. obredniku, ki je le Compendium Ritualis Romani, nimamo nobene določbe za blagoslov sè sv. Rešnj. Telesom ob navadnih prilikah, ravnati bi se imelo po izvirniku, t. j. Rituale Romanum, iz katerega je posnet nauk v blagoslovu sè sv. R. Telesom v knjižici P. Hugolina Sattner-ja: Cerkvena glasba str. 44 in 45.

Izvirni tekst tega obreda iz „Benedictionale Romanum sive s. benedictiones in Rituali Romano et in approbata ejus appendice receptae“. Ratisbonae, Pustet, 1873 p. [23.] pa se tako glasi: Ritus benedicendi populum cum ss. Sacramento. Cantatur sequens Hymni pars, dum Sacerdos ss. Sacramentum de more incensat: Tantum ergo Sacramentum etc. etc.; Genitori, genitoque etc. etc., Amen. — Postea duo Clerici dicant: V. Panem de coelo praestitisti eis. R. Omne delectamentum in se habentem. — In Festo et Oct. Corp. Christi et tempore pasch. additur Alleluja. Deinde Sacerdos stans dicit: Oremus, Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili etc. etc. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum. R. Amen. — Tunc Sacerdos, facta genuflexione cum Sacramento semel benedicit populum in modum crucis, nihil dicens: postea illud reverenter deponat.

²⁾ Pri nobeni drugi liturgični pesmi (ako izvozujemo rezponzorije) sv. Cerkev ni tako stroga in terdna ostala, da jo poje kor, kakor pri „Credo“; kar gotovo kaže, da ima Credo neko posebno mesto med liturg. spevi. Na vprašanje do S. R. C., bi se li smelo Credo popolnem ali vsaj deloma le orgljati in ne peti, se je odgovorilo 10. sušca 1657, da se ta zloraba po nobeni ceni ne sme terpeti, temuč, da se Credo mora peti vse in s popolnem razločnim glasom. Enako glaseča se določila so od l. 1657, 1753 in 1861. Mašnika pa zadeva dekret od l. 1695, po katerem ne sme maše nadaljevati, dokler ni kor jenjal peti „Credo“. (Glej Man. decr. in Caerem Ep.) — Dolgost liturg. pesmi „Credo“ je po Daničinem dopisu menda vzrok, da se ne spolnujejo zgorej navedene cerkv. postave. Toda ta vzrok je le videzen in odpadel bi koj, ako bi faktorji katoliške srenje začenjali prav spoznavati liturgijo in ako bi se čas na drugih straneh bolj hranjeval n. pr. pri pridigi. Cerkev nikoli ni določila, naj traja pridiga 1 uro ali $\frac{3}{4}$, še celo $\frac{1}{2}$ ure ne. In vendar je gotovo, da govor najboljšega pridigarja — semtertje se tudi kdo „lovi“ — ni toliko preišljen, kot v dveh cerkv. zborih zloženi in zdaj zapovedani „Credo“. Ako se koralni „Credo“ v pravem tempo predava, ne zahteva več ko 5 minut; komplicirane skladbe, kjer se nahajajo ponavljanja in imitacije, pa zahtevajo k večjemu 8 minut. Saj se vé, da je tudi ta kratek čas dolg, če pevci na koru in ljudstvo po cerkvi ne razumejo te molitve, in se duhovnemu pastirju odveč zdi, da ljudstvo jedro katoliške vere poje in moli. Povsod pa, kjer kor to liturg. pesem z razumnostjo poje (kakor v mnogih gorskih selih v Tirolih in na Predarlškem) in jo ljudstvo s pevci moli, je tudi „Credo“ nepopisljivega učinka na vso kersansko srenjo, kakor mnogokrat poročajo cerk.-glasbeni časniki: Musica sacra, Flieg. Bl. f. kath. Kirchenm., Kirchenchor.

³⁾ O „Ofertoriji“ v domačim jeziku pri peti maši določi dobro znani dekret od 22. sušca 1862 — zoper.

⁴⁾ Po povzdigovanji se poje pri petih mašah „Benedictus“. V liturg. tekstu je Benedictus sè Sanctus-om zvezan in mašnik ga mora tudi tako moliti. Kor pa ga sme od Sanctus-a ločiti in po povzdigovanji peti. (S. R. C. 12. nov. 1831.) Ta delitev je pri pontifikalnih mašah tudi zapovedana (Caerem. Episc. II. 8) pri drugih, slovesnih ali petih

mašah pa le priporočana (landabilis). Kadar je pa pri teh mašah Benediktus sè Sanctus-om zvezan, glasba ne sme segati med povzdigovanje (Caerem. Episc. II. 8 70) in se sme po povzdigovanji namesto Benedictus-a vzeti Tantum ergo ali kaka druga pesem od sv. Rešnj. Telesa (izmed himen sv. Tomaža, iz antifon v brevirji ali iz maše praznika sv. Rešnj. Telesa), toda tekst ali besede se ne smejo spremeniti (S. R. C. 14. Apr. 1753; 3. Apr. 1839; 11. Sept. 1847; 22. Jul. 1848) — toraj tudi latinsko.

⁵⁾ To je popolnem resnično; toda vpraša se: Katera maša pa je slovesna — solemnis? To vprašanje in odgovor nanj je punctum saliens za naslednje sklepanje. Gosp. A. M. pravi: „Peta sv. maša pa še ni slovesna, tako namreč uči cerkvena pratika ali direktorij“. Ako je ta izrek resničen, potem se sme peti pri peti maši v domačem in ne v latinskem jeziku. Mi pa pravimo, da peta maša je tudi slovesna. Congregatio s. Rituum namreč sama imenuje v svojih dekretih od 8. apr. 1808; 7. sept. 1816; 27. febr. 1847; 22. jul. 1848 peto mašo — Missa cantata z imenom „Missa solemnis“, nasproti zasebni ali tihi maši — missa privata, pri kateri mašnik ne poje. Missa solemnis v strogem pomenu se loči od pete maše — Missa cantata — le po tem, da ima prva levite, druga pa ne. Kdor se hoče tega še bolj prepričati, naj pogleda: Bouvry, Expos. rubr. t. II. pag. 9; De Herdt, s. Liturg. praxis I. pag. 13; Gavantus p. 2. lit. 2. rubr. 5. — Če se gosp. A. M. sklicuje pri svoji terditvi na direktorij 11. str., 2. št. ali na Ordo cultus div. 6. str., 50. št., — mora se reči z ozirom na določne cerkv. dekrete, da je on pomen omenjenih svojih citatov slabo interpretiral in porabil; kajti missa cantata je solemnis — brez asistencije. In ker je tako, sledi iz tega, da se pri peti maši — missa cantata — tndi „Credo“ Offertorium i. dr. latinsko poje; kajti gosp. A. M. sam pravi, da „sv. Cerkev izločno latinsko petje zahteva pri slovesnih sv. mašah“.

⁶⁾ O samovoljnih odgovorih pri lavretanskih litanijah smo že lani v 4. št. „Cerkv. glasbenika“ str. 36 v Oglasniku kratko opomnili, da jih Cerkev ne dovoli, temuč naravnost prepové. Obrednih, t. j. za očitno službo božjo dovoljenih litanij imamo troje: 1) Litanije vsih svetnikov, 2) Lavretanske in 3) od 21. avg. 1862 litanije presv. imena Jezusovega. — Že to, da sv. Cerkev družih litanij za očitno službo božjo ni poterdila (S. R. C. 23. Apr. 1860) razun teh trojih, ker so nepoterjene v raznih krajih in molitvenih knjigah med sabo jako različne, in tudi to, da so sv. oče Pij IX. litanije presv. imena Jezusovega še le potem poterdili, ko so se nekoliko popravile, mora vsacega mislečega katoličana učiti, da samovoljnih pristavkov in okrajšav sv. Cerkev ne pripušča. A imamo tudi pozitivne dekrete, ki tako samovoljnost zabranjujejo. N. pr.: In Litanii nihil addendum, nisi doceatur de privilegio seu licentia. S. R. C. 24. Jul. 1683. — An liceat in quodam oratorio publico decantare Litanias non integras, sed abbrevatas et dominatas? Non licere. S. R. C. 1674. Neque licet aliquid addere. S. R. C. 21. Mart. 1821; 14. Aug. 1848; 8. Apr. 1865.

⁷⁾ Da peti odgovori močno pospešujejo pobožnost, je gotovo; vprašamo le, zakaj bi je ne pospeševal od Cerkve določeni in zahtevani „Ora pro nobis“ ali „prosi za nas?“ — Gosp. A. M. pravi koncem svojega dopisa: „in vse tako petje“ (kakošno? vender ne ne-cerkvenih litanij?) „Ordo cultus divini“ na str. 2. št. 5. močno priporoča“. — V Ordo cultus divini na navedenem mestu stoji pa samo to: „Inter Missarum Solemnia cantus ad pios fidelium affectus excitandos aptus omnino commendatur“, s čimur vender še ni priporočano in tudi ne dovoljeno litanijam pristavljati samovoljne odpeve.

Odgovorili smo, ker nas vežejo načela našega lista, ljubezen do resnice in spoštovanje do cerkv. postav. Nikakor se ne prederzujemo, komu postave dajati; za to nimamo nikakoršne pravice. A dolžnost naša je, opozorovati na postave že dane od sv. Cerkve; in tej dolžnosti hočemo tudi zvesti ostati. Navedili smo danes več določil, „da se ne bode mislilo, da ‚Cerkv. glasbenik‘ slepari“, kakor nam je nedavno nek gospod po dopisnici pisal. Ako kdo našim citatom ne verjame, svetujemo mu, naj si preskerbi dotičnih liturgičnih knjig, naj stikuje po njih in za vsak dokazani neresnični citat mu obljubimo — srebern tolar. To iskanje bode zanj dvakrat dobro: prvič se bode zibal v sladki nadi kaj zaslužiti in drugič se bode vsaj kaj naučil, česar mu je gotovo še treba.

Vredništvo „Cerkv. glasb.“

Izpod K. — „5 božičnih pesem“, za petje postavil Leopold Cvek. — Da mora biti služba Božja in dosledno tudi cerkvena glasba „častitljiva“, t. j., da jej mora biti vtisnen znak vzvišenosti, slovesnosti ter vnete pobožnosti, tega menda še nihče ni tajil. A vendar je ravno ta lastnost cerkvene glasbe povod jako različnemu mnenju. — Pred saboj imam 5 novih božičnih gosp. L. Cvek-ovih. Pričakoval bi človek po vsej pravici od gosp. skladatelja, kateri se je pred nekoliko leti v Ljubljano preselil, in ima toraj dovolj prilike, slišati pogostem pravo cerkveno petje, kar nam drugim na kmetih ni mogoče, če tudi ne ravno kaj izglednega, pa vendar vsaj kaj dobrega, porabnega. Toda ako si nekoliko natančneje ogledamo omenjene napeve, ako preiščemo in razmatramo njihovo jedro, njihovo notranjo vrednost, prisiljeni smo reči, da se nam jako nevarno — da ne zinemo naravnost, — neoprostljivo zdi, sedaj — v očigled občnega reformatoričnega prizadevanja ozir cerkvene glasbe — kaj tacega na svetlo dati. Opomnimo pa tu, da nam ne gre za osebo, marveč za stvar samo. — Da-si se tu ne moremo spuščati v nadrobno preiskovanje vsakega napeva posebej, izjaviti moramo vendar, da se v pesmih teh nahaja mnogo sentimentalnega, trivijalnega ter za cerkev in službo Božjo nedostojnega. Nikakor ni na mestu ono skazovanje s „sopranom“, isto tako ne oni svojpotni „tutti“, versteči se s „solo“, kar kaže na to, da se hlapí po efektu; a tudi melodija je semtertje preposvetna, merilo (takt) preposkočno in tempo prenašel, tako da bi bilo treba semtertje le kaj malega preurediti, pa bi imeli prave poskočnice. Naj nam pa tu nihče ne pride nasproti s tem, da božičnice morajo biti bolj vesele, da ljudstvo za božič takih pesem pričakuje in da je ž njimi v resnici spodbujeno. Prav, božičnice naj bodo pobožno-vesele, a ne razposajeno-okrogle, sentimentalne in lascivne ali mehkužne; one naj ne budé v srcih misel posvetnih, ampak čute pobožne in svete, vzvišene in čiste. Na popačeni okus ljudstva se nam ni ozirati, marveč podajati mu imamo namesto nedostojnega kaj boljšega, v resnici cerkvenega, ali vsaj cerkvenemu duhu ne nasprotnega, da si narod naš sčasoma prilasti boljši okus in pravičnejšo sodbo. To pa, kar se ima mnogokrat za spodbudo, pogostem ni družega, kot zgol posvetno razveseljevanje, ganjenje ali dirjenje srcá, pak ne sveto, Boga in praznika vredno, temveč čutilo, kakoršno vzbuja ravno sladko-trivijalna in frivolna glasba, ki kuži duha in srcé, in na verno ljudstvo silno škodljiv in nevaren upliv ima. Saj je v tem oziru že Mendelsohn svoje dni o francoski glasbi rekel: „Narod, kateremu se svojpot kaj tako vsednega (nizkega) podaja, mora propasti“. Ako pa lascivna ter mehkužna glasba tako slabo upliva na človeka celó v gledišči, koliko manj se ona spodobi v cerkvi, kako zelo ona profanuje službo Božjo! Sploh kažejo napevi te, da je gosp. skladatelj hotel na vsak način ljudem dopasti, da pa mu je bila mala briga gledati na to, da bi bile po tekstu in melodiji v resnici cerkvene ter tako službe Božje vredne. Da napevi gosp. C. tudi brez harmoničnih napak niso, bodi le mimogredé omenjeno. Konečno rečemo še enkrat, da je bilo zelo neprevideno sedaj, ko se je tudi pri nas na polji cerkvene glasbe marljivo delati in kretati jelo, one pesmi obelodaniti; pomilovati moramo pa tudi one gg. organiste, kateri s takimi cerkvenimi skladbami že tako razvajene ušesa našega sicer vernega in pobožnega ljudstva šegetati ter mu že tako pokvarjeni okus še bolj kvariti ne stidijo (sramujejo).

Cecilijanec.

Naše priloge.

Za bližajoči se postni čas podamo z 2. št. prelepo pesem iz zupuščine rajn. slavnega skladatelja Lud. Spohra, h kateri je gosp. A. Dolinar tekst preskerbel. — Št. 3. je motet (za praznik sv. Jožefa), ki naj se poje v hitrem tempu. — Št. 4. je lepa stara domačinka, vredna sestra „božične“ v zadnji prilogi lanskega „Cerkv. glasbenika“, pridobljena po rajn. gosp. Bl. Potočniku. Tudi 3. nedeljo septembra meseca, v praznik „Žalostne matere božje“, se lahko rabi ta-le pesem in latinski tekst „Stabat mater“ se ji dá podložiti. — Št. 5. „Regina coeli“ za Vstajenje Gospodovo in sploh za velikonočni čas bode v prihodnji prilogi končana.

Razne reči.

— Orglje naše orgljarske šole, katere je gosp. Malahovski čez 1¼ leta delal a ne dodelal, bile so izročene sred decembra gosp. Goršiču, da jih kolikor mogoče popravi. Gosp. Goršič je delo nerad prevzel, ker vé, da je težko narediti iz Satirove spake lepo Apolonovo podobo. Vendar se mu je ta poprava dobro posrečila in nove (oziroma stare) orglje zdaj kaj lepo in rade pojó. Ne bodedo jih še bolj hvalili, saj dobra roba se sama hvali; vabimo pa gospode orgljavce, naj pridejo v orgljarsko šolo pogledat in poskusit prenovljeno delo. Oni, ki so orglje prej videli, slišali in poskušali, bodo na mah mogli soditi, kateri izmed obeh mojstrov zasluži grajo in kateri hvalo. — Naj bode toraj gosp. Fr. Goršič živo priporočen vsim, ki potrebujejo orgljarskega mojstra!

— Za gotovo smo mislili, da bode nam danes mogoče bolj natanko poročati o novi cerkveni pesmarici, pa za zdej smo morali poročilo odložiti, ker dotičnemu odboru še ni došel odgovor od strani, ki je važna in merodajna za ves načert pesmarice. Upamo da bode do prihodnjega lista reč popolnoma jasna.

— Škofjski ordinariat v Pasovu na Bavarskem je 18. okt. 1878 razglasil ukaz, v katerem duhovnikom živo na serce polaga gojiti ljudsko petje v cerkvi; zraven pa pristavi: „Pri peti maši, missa cantata, pri kateri mašnik dotični tekst po postavi rimskega misala gregorijansko poje, so nemške pesmi brez pogoja izključene. Pri „tihih“ mašah pa naj se prepevajo domače pesmi v smislu sv. Cerkve. — Sapienti sat!

— Št. 1. lista „Musica sacra“ 1879 je prinesla naslednji dopis iz Insbruka: Proti očitaniu, da se ljudstvo s cecilijansko glasbo ne da giniti ali da ga tako petje iz cerkve podi i. dr., imamo sporočiti izversten faktum, ki nam je tu mnogo šale učinil: Več župnikov iz Spodnje Inske doline se je pritožilo čez to, da njihovi farani ob nedeljah ne prihajajo več v svojo farno cerkev, temuč vsi letajo v Volders, ki slovi po prelepem cecilijanskem petji. In ako jih vprašaš: Zakaj? — ti odgovarjajo: Čemu bi ne hodili, ker je tam vendar tako lepo in pobožno petje!

Oglasnik.

P. H. Sattner. — „Cerkvene pesmi“ (Mašne, Marijine in sv. Telesa) za mešan zbor.

Ideja cecilijanska pridobiva čedalje več priveržencev. Danes n. pr. moremo gorko priporočati 16 lepih cerkvenih pesmi, ki so zložene v lahkem slogu. One so prvi sad večletnega marljivega delovanja, ki ga nam podaja č. gosp. P. H. Sattner, dobro znan v krogih, kateri si prizadevajo pravo cerkveno glasbo vpeljati v hiše božje. 5 napevov je vzetih iz Mohr-ove zbirke „Caecilia“; drugi so izvorni gosp. skladatelja ter med njimi „Žalostna mati“, zložena za moški zbor. Obseg tonov je vsakemu glasu primerjen, melodije so priproste, mile; harmonizacija, izvzemši malo mest, prav dobra; ob kratkem — slog (stil), kakor smo že zgoraj omenili, tako lahek, da si ložjega želeti ne smemo. Te pesmi (avtografované pri Krajec-u v Novomestu) se dobivajo v enem zvezku (partitura) pri gosp. skladatelji (v frančiškanskem samostanu v Novomestu) in pri vredništvu „Cerkv. glasbenika“ po 50 kr. — Sezite po njih!

Ker se je doposlatev novih, po g. Milicu naročenih koratnih not strani fabrikanta za nekoliko dni zakasnila, je moralo nadaljevanje članka „Gregorijanski korač“ v današnjem listu izostati; do prihodnjega bode ovira odpravljena. Naj poterpé čč. gg. bralci!

Pridana je listu 2. števil. prilog.

Odgovorni vrednik lista Janez Gnjezda. — Odgovorni vrednik muzik. priloge Anton Foerster.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.